

Tiedoksi Kaupunginjohtaja Esko Lotvonen, Kaupungin lakimies Ville Vitikka, Hallituksen puheenjohtaja Liisa Ansala, Valtuuston puheenjohtaja Heikki Autto

ASIA: Pyyntö Rovaniemen kaupungille noudattaa YK:n vammaissopimusta

Rovaniemen kaupunki ei noudata kehitysvammaisten kohdalla perustuslakia ja ihmisoikeussopimuksia. Tarkemmin sanoen Suomen ratifioimaa ja allekirjoittamaa YK:n vammaisten sopimusta ja kestävän kehityksen agenda.

Pyydämme Rovaniemen kaupunkia kiinnittämään huomiota siihen, että vammaisten työtoiminnan palveluissa ei noudateta lakia eikä YK:n vammaisten sopimusta ja että Rovaniemen kaupunki siirtyisi pikimmiten toimintamalliin, jossa vammaiset itse asiakkaina tulevat kuulluiksi ja heidän omaa oikeutta päättää ja vaikuttaa omiin asioihinsa kunnioitetaan.

Perustuslaki toinen pykälä; kansanvaltaisuus ja oikeusvaltio periaate. Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava lakia.

Perusoikeudet pykälä 6, yhdenvertaisuus; ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, **vammaisuuden** tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Pykälä 18 oikeus työhön ja elinkeinovapaus; jokaisella on oikeus ja vapaus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

TAUSTAA: Kehitysvammaiset henkilöt itse eivät ole tyytyväisiä nykyiseen kaupungin käytäntöön avustaa heidän työnsaantia ja työssä edistymisen mahdollisuuksiaan.

Rovaniemellä hoidetaan kehitysvammaisten työllistymistä pelkästään avotyön keinoin. Avotyön tulisi olla välivaihe palkkatyöhön. Nykyinen toiminta on pelkästään avotyötä eikä se johda yksilöiden kohdalla palkkatyöhön eikä etenemiseen ja jatkuvaan oppimiseen.. Tällä hetkellä avotyötoimintaa käytetään väärin.

Avotyöstä saa palkkaa 6-8€/ päivä, josta pitää maksaa ruoka, jolloin avotyön tekijälle jää noin 2€, joillekin ei jää mitään.

Avotyössä ei saa tukea riittävästi, monet kokevat tulevansa syrjityksi.

Eduron järjestämässä avotyössä ja työtoiminnassa olevat henkilöt kokevat, etteivät saa osaamistaan vastaavaa työtä. Eivätkä työtä, jossa voisivat oppia uutta ja kehittyä. Työ on ”naulojen pussittamista”.

Vajaatyökykyisillä henkilöillä on oikeus koulutukseen, työssäoppimiseen ja oppisopimuskoulutukseen, mutta niitä ei järjestetä riittävästi.

Kiinnostuneina faktoista, liittyen siihen miten kaupunki on ottanut huomioon lain, pyydämme kaupungilta ja Edurolta tilastot seuraavista asioista ja toimittamaan.

- Kuinka monta vajaatyökykyistä on työllistynyt 3 viime vuoden aikana avotyön kautta?
- Kuinka monta vajaatyökykyistä on tällä hetkellä avotyössä ja kuinka kauan kukin on ollut avotyössä?
- Kuinka monta vajaatyökykyistä on avotyössä, vaikka kykenisi palkkatyöhön vähintään osa-aikaisena?
- Kuinka monta vajaatyökykyistä on päivätoiminnassa vaikka kykenisi avotyöhön ja sitä kautta palkkatyöhön?
- Kuinka monta vajaatyökykyistä on oppisopimuskoulutuksessa?
- Minkälaista tukea työnantajat ja yritykset saavat osatyökykyisten työnohjaukseen ja tukeen ja mitä tukimuotoja kaupunki käyttää. Onko kaupungilla yhteistyötä TE_keskuksen kanssa ja millä tasolla?
- Miten kaupunki voisi auttaa työnantajia ja yrityksiä palkkaamaan osatyökykyisiä?
- Kuinka monta osatyökykyistä kaupunkiorganisaatiossa on työssä, jos Eduroa ei lasketa mukaan?
- Kuinka kaupunki seuraa ja arvioi kehitysvammalain toteutumista?
- Onko kaupungin mielestä Eduron toiminta tällä hetkellä nykypäivää ja miten vammaiset henkilöt ovat olleet mukana toiminnan suunnittelussa ja tukeen elinikäisen oppiminen toteutuu.
- Onko kaupungilla Tapio Rätty, Kynnys ry 2017 Vammaispalveluiden käsikirja
- Ketä yhteistyökumppaneita Edurolla on?
- Miten elinikäinen oppiminen toteutuu yhdenvertaisesti kehitysvammaisten kohdalla.
- Mitä työelämänvalmennus Edurolla on tällä hetkellä ja mikä on ansiotyöhön ohjaaminen.
- Onko kaupungin toiminnassa tehty yhteistyötä mm. Duunista totta-hanke, Luovin työnraivaajat-hanke.
- Onko käytetty ja kuinka paljon TE-toimiston tukea, sekä palkkatuki että työolosuhteiden järjestelytukea?

Tiedämme mitä virkamiehet näihin kysymyksiin vastaavat: heidän käsityksensä on, että kehitysvammaiset henkilöt ovat tyytyväisiä tilanteeseen. Näin ei kuitenkaan ole, kehitysvammaiset henkilöt kokevat etteivät he tule kuulluksi riittävästi. Tilannetta on seurattu sekä yhdistyksessä että lähi-ihmisten toimesta jo vuosia ja toteamme, että asiakkaat ovat ihan eri mieltä, kuin palvelua tuottavat. Kehitysvammaiset henkilöt kokevat, etteivät he ole tulleet kuulluksi eikä heitä ole otettu huomioon yhdenvertaisena. Eduron vastaus on ollut, että Eduro hoitaa työtoiminnan nykymallilla ja muuta Rovaniemellä ei tarvita. Asiakkaiden mielestä Eduro ei vastaa tarpeeseen.

Case Café Staar myös osoittaa, ettei kaupungilla ole halua laajentaja työ- ja päivätoimintaa ja antaa siten erilaisia mahdollisuuksia kehitysvammaisille työhön ja oppimiseen. On vaikea ymmärtää, miksi kaupunki ei halua tarttua tähän mahdollisuuteen monipuolistaa tarjontaansa

LAIT:

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, artikla 27

Työ ja työllistyminen

1. Sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa; tähän sisältyvät oikeus mahdollisuuteen ansaita elantonsa vapaasti valitsemallaan tai työmarkkinoilla hyväksytyllä työllä sekä työympäristö, joka on

avoin, osallistava ja vammaisten henkilöiden saavutettavissa. Sopimuspuolet turvaavat työntekooikeuden toteutumisen ja edistävät sitä, myös niiden osalta, jotka vammautuvat palvelussuhteen aikana, toteuttamalla myös lainsäädännön avulla asianmukaisia toimia, joiden tarkoituksena on muun muassa:

- a) kieltää syrjintä vammaisuuden perusteella kaikissa palvelussuhteen kaikkia muotoja koskevissa asioissa, muun muassa palvelukseen ottamisen ja palvelussuhteen ehtoja, palvelussuhteen jatkumista, uralla etenemistä sekä turvallisia ja terveellisiä työoloja koskevissa asioissa;
- b) suojella vammaisten henkilöiden oikeuksia oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti muiden kanssa, mukaan lukien yhdenvertaiset mahdollisuudet ja sama palkka samanarvoisesta työstä, turvalliset ja terveelliset työolot, mukaan luettuna suojelu häirinnältä, sekä epäkohtiin puuttuminen;
- c) varmistaa, että vammaiset henkilöt pystyvät käyttämään oikeuttaan ammattiyhdistystoimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa;
- d) mahdollistaa vammaisille henkilöille yleisten teknisten ja ammatinvalintaan liittyvien neuvontaohjelmien, työhönsijoittamispalvelujen sekä ammatillisen koulutuksen ja jatkokoulutuksen tehokas saatavuus;
- e) edistää vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä ja edetä urallaan työmarkkinoilla sekä heidän avustamistaan työn löytämisessä, saamisessa ja säilyttämisessä sekä työhön palaamisessa;
- f) edistää mahdollisuuksia itsenäiseen elinkeinonharjoittamiseen, yrittäjyyteen, osuuskuntien kehittämiseen ja oman yritystoiminnan aloittamiseen;
- g) työllistää vammaisia henkilöitä julkisella sektorilla;
- h) edistää vammaisten henkilöiden työllisyyttä yksityisellä sektorilla asianmukaisilla menettelytavoilla ja toimilla, joihin voi sisältyä tasa-arvoistavia toimintaohjelmia, kannustimia ja muita toimia;
- i) varmistaa, että vammaisia henkilöitä varten tehdään työpaikoilla kohtuulliset mukautukset;
- j) edistää vammaisten henkilöiden työkokemuksen hankkimista avoimilla työmarkkinoilla;
- k) edistää vammaisten henkilöiden ammatillisen kuntoutuksen, työn säilyttämisen ja työhönpaluun ohjelmia.

2. Sopimuspuolet varmistavat, ettei vammaisia henkilöitä pidetä orjuudessa tai orjuuden kaltaisessa pakkotyössä ja että heitä suojellaan yhdenvertaisesti muiden kanssa pakkotyöltä ja muulta pakolliselta työltä.

YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet - Agenda 2030

Tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.

Kohta 8.5 Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä täysi ja tuottava työllisyys ja säällinen työ kaikille, mukaan lukien nuorille ja vammaisille, sekä sama palkka samanarvoisesta työstä

KOKEMUKSIA: Rovaniemen kaupungin työtoiminta ei tällä hetkellä vastaa edellä kuvattujen sopimusten edellyttämää toimintamallia, jossa vammaiset saisivat valmennusta ja tukea ammattiin ja työhön omien voimavarojensa ja taitojensa mukaan. Kokemusta ja näyttäjä voidaan hakea muualta Suomesta, monissa kunnissa on jo aloitettu muutos kohti parempaa työllisyyttä mm. kouluttamalla vertaisvalmentajia, tekemällä opintopolkuja myös vammaisille henkilöille sekä hyödyntämällä oppisopimuskoulutusta.

Nähdäksemme ongelman ydin on strategisessa ja toiminnallisessa suunnittelussa. Kokemuksemme on, että asiakkaan kuuntelu ja asiakkaan omien toiveiden huomioon ottaminen ei toteudu hyvin.

Rovaniemen Kehitysvammaisten tuki ry ja Lapin Metkat, Me Itse ry:n paikallinen ryhmä, keskustelivat kokouksessaan 21.11.2018 kehitysvammaisten työtoiminnan kokemuksista ja ajatuksista.

Henkilö 1: Joitakin paikkoja ollut, mutta lyhyitä jaksoja, nyt työtä on 1 päivä viikossa. Osaamista on mm. tietokoneen käyttö. Tärkeää minulle olisi, että työtä on ja siitä saa palkkaa.

Henkilö 2: Avotyössä koko ajan, osaamista olisi enemmän kuin nykyinen työ edellyttää. Haluisin, että minulle annettaisiin mahdollisuus kehittyä koko ajan.

Henkilö 3: Olen avustajana ja saan palkkaa 3,50€ päivässä. Työ on klo 9-14:45 ja 5:nä päivänä viikossa.

Henkilö 3: Olen ollut toimintakeskuksessa, jossa sain palkkaa 5€/päivä. Itse ”löin hanskat tiskiin” ja sain sitten korotuksen 10€/päivä. Minua ei kuunnella.

Henkilö 4: Olen avotyössä 5 tuntia päivässä ja 3 päivää viikossa.

Henkilö 5: Olen töissä 2 päivää viikossa, työ kestää 3 kk. Haluaisin tehdä enemmän töitä.

Henkilö 6: Olen töissä kaupassa, saan palkkaa 8€ päivässä. Ohjaaja soittaa joskus.

Henkilö 7: Olen koulussa, minua kiinnostaa media-ala. Haluaisin opiskella.

Henkilö 7: Olen 16 vuotias ja koulussa, minua kiinnostaa nuorisotyö, en tiedä miten pääsen tälle alalle.

Henkilö 8: Tyttäreni ei päässyt Edurolle töihin, kun hän tarvitsee avustajan ja avustaja ei saa tulla Edurolle mukaan.

Henkilö 9: Avotyö, asema huono, vain harvat pääsee, ei palkkaa.

Henkilö 10: Minulla on työosuusraha 5,70 €/päivä ja maksan ruoasta ja kahveista 5,20€/päivä, eli palkkaa ei jää mitään.

Seuraavissa selvityksissä on paljon kokemusta ja ehdotuksia kehitysvammaisten työtoiminnan järjestämiseen Rovaniemellä.

LIITE: Tapio Rätty, Kynnys ry 2017 Vammaispalveluiden käsikirja

LIITE: KEHITYSVAMMAISTEN IHMISTEN TYÖLLISYYSTILANNE 2013–2014, Hannu T. Vesala
Simo Klem Marika Ahlström

LIITE: Oikeisiin töihin oppimisvaikeuksista huolimatta - yksilökeskeisen
työnhakuvalmennuksen kokeilu Etelä-Savossa

LIITE: Saatiin töitä! Monenlaisia tuloksentehtäviä -hankkeen loppuraportti

LIITE: TYÖNANTAJIEN KOKEMUKSIA KEHITYSVAMMAISISTA TYÖNTEKIJÖISTÄ, Hannu T.
Vesala, Simo Klem, Mika Ala-KauhaluomaJaakko Harkko

Lisätietoja myös Kehitysvammaisten tukiliitto Kari Vuorenpään selvitys työtoiminnasta 2017

ALLEKIRJOITTAJAT:

Lapin Metkat, Me Itse ry:n paikallinen ryhmä (www.meitse.fi)

Rovaniemen kehitysvammaisten tuki ry:n hallitus

LIITTEET:

LIITE: Tapio Rätty, Kynnys ry 2017 Vammaispalveluiden käsikirja

LIITE: KEHITYSVAMMAISTEN IHMISTEN TYÖLLISYYSTILANNE 2013–2014, Hannu T. Vesala
Simo Klem Marika Ahlström

LIITE: Oikeisiin töihin oppimisvaikeuksista huolimatta - yksilökeskeisen
työnhakuvalmennuksen kokeilu Etelä-Savossa

LIITE: Saatiin töitä! Monenlaisia tuloksentehtäviä -hankkeen loppuraportti

LIITE: TYÖNANTAJIEN KOKEMUKSIA KEHITYSVAMMAISISTA TYÖNTEKIJÖISTÄ, Hannu T.
Vesala, Simo Klem, Mika Ala-KauhaluomaJaakko Harkko

Lisätietoja myös Kehitysvammaisten tukiliitto Kari Vuorenpään selvitys työtoiminnasta 2017